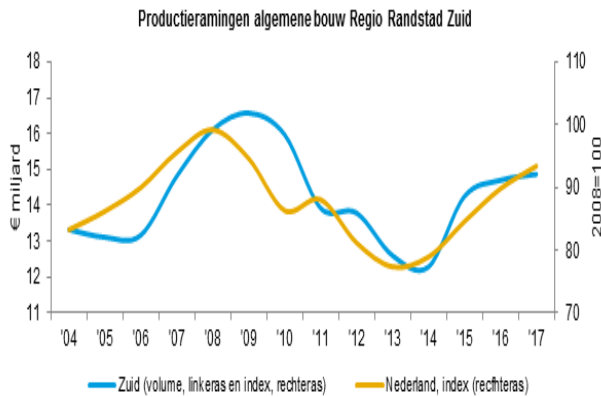

Samen met het EIB brengt Bouwend Nederland op BouwActueel alle relevante economische markt- en bedrijfsvoeringsinformatie voor leden bijeen. De website biedt inzicht in recente ontwikkelingen, prognoses en kengetallen bedrijfsvoering. Dit betreft zowel landelijke informatie als informatie voor de regio. Deze kwartaalrapportage biedt u inzicht in actueel economische ontwikkelingen voor uw regio en de deelsector. Meer informatie vindt u op www.bouwendnederland.nl/bouwactueel.

Ontwikkeling bouwproductie

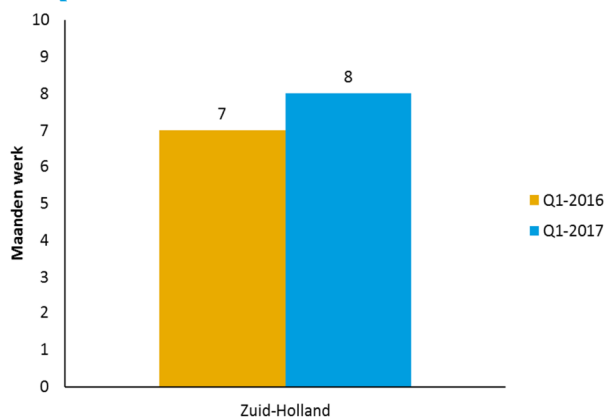

Bouwproductie groeit met 1%

De productie in Randstad Zuid neemt beperkt toe met een geraamde groei van 1% in 2017. Dit volgt op een sterkere groei in 2016 van 3%. In beide jaren presteert het landsdeel onder het landelijke gemiddelde. Het totale productievolume in de regio komt uit op een bedrag van € 14,9 miljard.

(Alle productiebedragen zijn in prijzen van 2015)

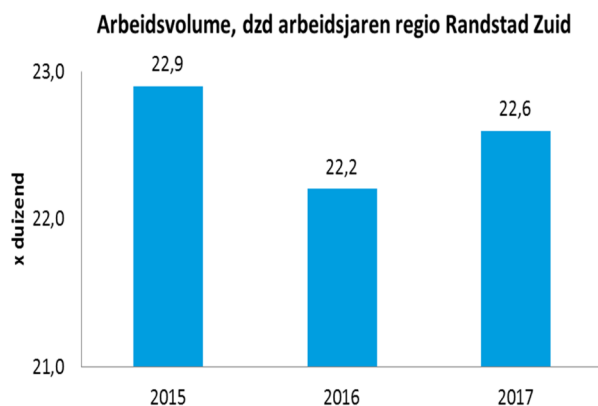
Orderportefeuilles

Orderboeken beter gevuld

De werkvoorraad van bouwbedrijven ligt in het eerste kwartaal van 2017 een volledige maand hoger dan in het eerste kwartaal van 2016. Door deze groei zijn de orderboeken gemiddeld genomen gevuld met 8 maanden werk. Dit betreft alleen de werkvoorraad van bouwbedrijven in de provincie Zuid-Holland.

Ontwikkeling werkgelegenheid

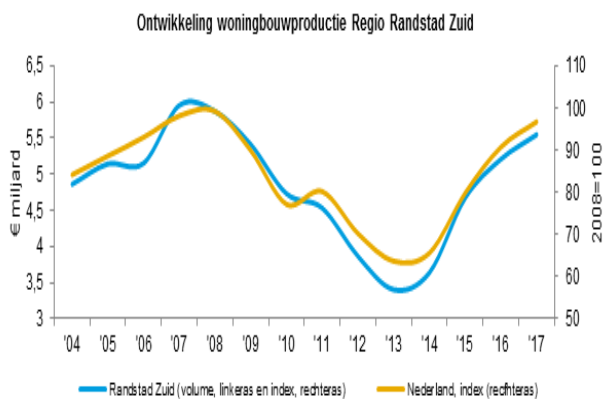
Groeiende werkgelegenheid

In 2016 is het arbeidsvolume teruggelopen met 700 arbeidsjaren. Deze terugval wordt deels gecompenseerd door de groeiende werkgelegenheid in 2017 naar een niveau van 22.600 arbeidsjaren. De 2% groei in 2017 is relatief beperkt te noemen.

(Het betreft hier de werkgelegenheid van de uitvoerende bouw.)

Ontwikkeling woningbouwproductie

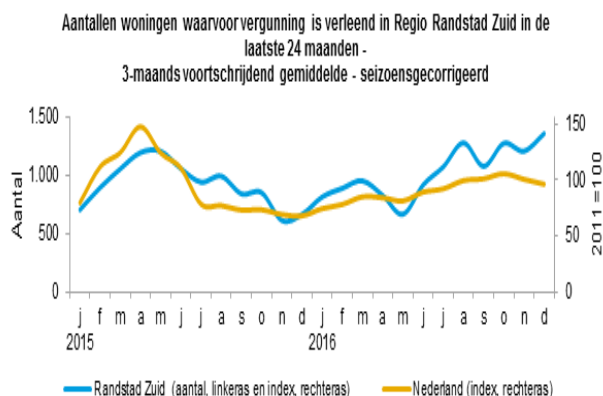

Forse groei woningbouwproductie*

Randstad Zuid kent dit jaar een groei van de woningbouwproductie van 6,5%. Deze groei is gelijk aan de productiegroei in heel Nederland. De groei is ten opzichte van 2016 iets geremd, vorig jaar nam de productie nog toe met bijna 12%. Het productievolume in dit landsdeel bedraagt € 5,6 miljard, ongeveer een vijfde van de totale woningbouwproductie. De bouwactiviteiten ten behoeve van herstel en verbouw groeien in 2016 met bijna 13% ten opzichte van 2015.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud.

Aantal vergunningen woningbouw

Stijging vergunningverlening

Sinds eind 2015 is het aantal woningen waarvoor een vergunning is afgegeven overwegend toegenomen, waarbij de ontwikkeling op nationaal niveau zich meer geleidelijk afspeelt dan op regioniveau. In heel 2016 zijn bijna 20% meer vergunningen verleend dan in 2015.

Woningbouwproductie per provincie

	Volume, € miljoen		
	2015	2016	2017
Zuid Holland	4.672	5.210	5.550
Nederland	21.975	24.925	26.550

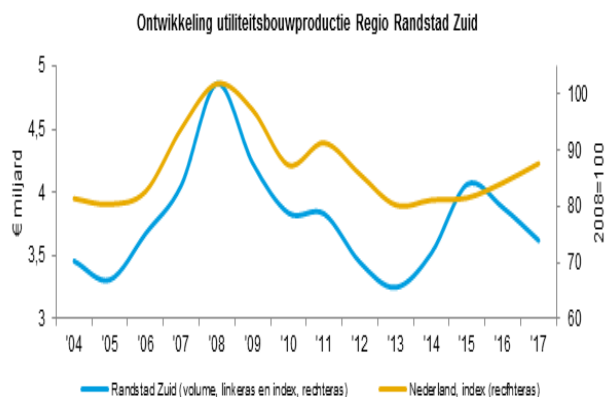
Bron: EIB

Productiegroei in Zuid-Holland

De regio bestaat enkel uit de provincie Zuid-Holland. De groei en het geraamde productievolume betreffen dan ook de verwachte ontwikkeling in Zuid-Holland. Het aandeel van landsdeel Randstad Zuid in het totale productievolume blijft in de gepresenteerde jaren constant op 21%.

Ontwikkeling utiliteitsbouwproductie

Productie utiliteitsbouw* krimpt

De geraamde ontwikkeling van de utiliteitsproductie komt in 2017 uit op -6,5%. In vergelijking met de groei van 3,5% op nationaal niveau presteert deze regio ondermaats. In 2016 is hetzelfde voorgevallen, de productie in de regio kromp met 4,5% terwijl op nationaal niveau sprake was van een groei van 3%. De totale productie in de regio komt dit jaar uit op € 3,6 miljard, 19% van het gehele landelijke volume. De productie van de herstel en verbouw is tussen 2015 en 2016 nagenoeg gelijk gebleven. Ten opzichte van 2014 is de productie in 2015 echter met een derde afgenomen.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud.

M²-prijs vergunningen utiliteitsbouw

Jan '16 - dec '16	€	Jaarmutatie, %
Bedrijfsgebouwen	402	-2,6
Kantoren	1.025	14,2
Winkels	1.110	82,7
Agrarische gebouwen	131	12,9
Scholen	928	-4,3
Overige gebouwen	942	24,8

Bron: CBS, bewerking EIB

Sterke stijging m²-prijs* winkels

In 2016 zijn in Randstad Zuid de prijzen van bedrijfsgebouwen en scholen gedaald, de overige sectoren kenden juist toenemende bouwkosten. Opvallend genoeg zijn de bouwkosten van de winkelsector in deze regio het hoogst. De vierkante meterprijs bedraagt ruim € 1.100, terwijl bijvoorbeeld in Randstad Noord de kosten per m² van winkels niet boven € 400 uitkomt.

*Prijsniveau 2015

Utiliteitsbouwproductie per provincie

	Volume, € miljoen		
	2015	2016	2017
Zuid Holland	4.064	3.875	3.620
Nederland	17.500	18.025	18.700

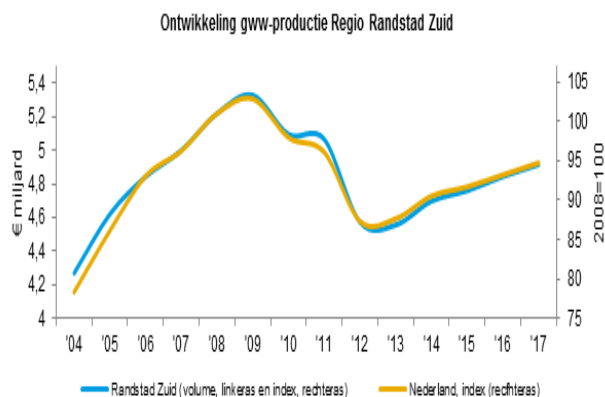
Bron: EIB

Afname utiliteitsbouwproductie

In Zuid-Holland is het productievolume afgenomen met 6,5%. Het volume bereikt daarmee een niveau van € 3,6 miljard. Het aandeel van Randstad Zuid in het totale volume is tussen 2015 en 2017 afgenomen van 23% naar 19%.

Ontwikkeling infraproductie

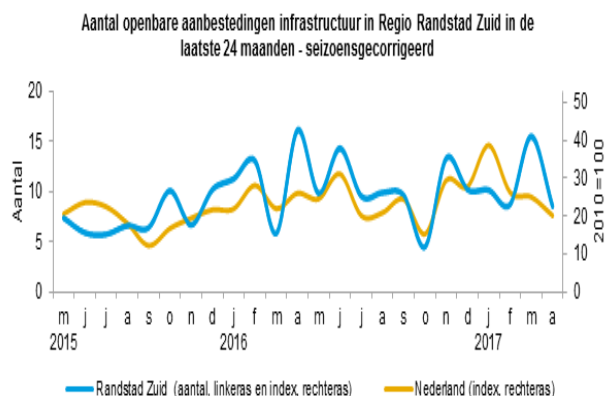

Groei infraproductie *

De productiegroei in de infrasector loopt gelijk op met het nationale gemiddelde, namelijk 1,5% groei. Met een groei van 2% liep Randstad Zuid in 2016 nog iets voor. Het verwachte productievolume komt naar verwachting voor 2017 uit op € 4,9 miljard. Met een aandeel van bijna een derde draagt de zuidvleugel van de Randstad fors bij aan het totale productievolume van infrawerken in Nederland.

* Nieuwbouw en reconstructie, reparatie en onderhoud.

Openbare aanbestedingen

Openbare aanbestedingen stijgt

Nadat het aantal openbare aanbestedingen sinds medio 2015 overwegend is toegenomen liepen de niveaus sinds juni 2016 weer af. Na een dieptepunt in oktober hebben de aanbestedingen weer een stijgende lijn gevonden. In het eerste kwartaal van 2017 zijn 18% meer aanbestedingen openbaar gemaakt dan in hetzelfde kwartaal in 2016.

Infraproductie per provincie

	Volume, € miljoen		
	2015	2016	2017
Zuid Holland	4.760	4.845	4.920
Nederland	15.125	15.350	15.575

Bron: EIB

Productie Zuid-Holland € 4,9 miljard

Als enige provincie in Randstad Zuid valt de totale infraproductie in zijn geheel toe te schrijven aan Zuid-Holland. Het geraamde volume van de infraproductie komt uit op een niveau van € 4,9 miljard (prijsniveau 2015).